

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 ..
Negyedévre — — — — — 2 ..
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

XV. Benedek pápa és az erd. róm. kath. Státus.

Mint érdekes okmányokat, az útókor részére szösz szerint közöljük annak a hódoló feliratnak szövegét, melyet az 1914. november 18-ki státusgyűlés megbízásából az igazgatótanács 1914. december 14-én tartott ülésében tagjainak sajátkezű aláírásával Ő Szentségéhez küldött és Gasparri Péter bíboros-államtitkár e napokban érkezett válaszát, melyben Ő Szentsége köszönetét tolmácsolja, meleg részvétéről biztosít és apostoli áldásáról.

A felirati szöveg ez:

Beatissime Pater!

Status autonomus Dioecesis Transsylvaniensis, egregius ecclesiasticos et laicos viros ad hoc electos et delegatos complectens, ad negotia scholaria et oeconomica pertractanda — ut quotannis fieri solet — ab Episcopo convocatus, congregatione generali XIV. Kal. Dec. Claudiopoli (Kolozsvár) habita, concordibus votis et fidenti animo ad excelsam Sanctitatis Vestrae cathedram coniecit oculos, unde expectat supremam in rebus fidei et morum directionem, paternam pro laboribus benedictionem, auxilium in praesentium temporum augustiis efficacissimum, solacium pro fidelibus hostili perturbatione agitatis.

Senatus dirigens congregatione gene-

rali electus ad pedes Sanctitatis Vestrae provolatus propria manus subscriptione testatur et spondet se fidelem velle manere usque ad mortem Sedi Apostolicae tamquam divinae revelationis praeconi infallibili et coelestium gratiarum ad salutem humani generis necessariarum dispensatrici fidelissimae.

Datum Claudiopoli (Kolozsvár) ex sessione senatus dirigentis autonomiae cath. Transsylvaniensis Idibus Decembr. a. 1914 habita.

Gustavus Carolus ex Comitibus Majláth de Székely

episcopus Transsylvaniensis Suae Caes. et Reg. Maj. Consiliarius intimus, Status Rom. Cath. Transsylv. praeses.

Samuel Jósika Liber Baro de Branyicska Suae Caes. et Reg. Maj. Consiliarius intimus et em. Minister a latere, Domus procerum Regni Hungariae praeses — Status Rom. Cath. Transsylv. iteratis vicibus praeses electus.

Sigismundus Szentkriszty Liber Baro de Zágon

em. Praeses Tabulae Judiciariae Regiae, Suae Caes. et Ap. Reg. Maj. Consiliarius intimus, Senatus Dirigentis vice praeses.

SENATORES ECCLESIASTICI:

Aaron Tamási protonotarius Apostolicus Praepositus Maior Capit. Albensis Transsylvan.

Daniel Zomora Praelatus dom. S.S. Vicarius Generalis Eppi. Transsylvan.

Ludovicus Kovács praelatus capitularis Dr. Carolus Egon e Principibus de Hohenlohe Archidiaconus, Praepositus et Parochus lib. civ. Nagy-Szeben.

Martinus Karácson Praelatus domest. S.S. Archidiaconus et parochus lib. regiae civ. Marosvásárhely.

Dr. Petrus Kóródy praelatus capitularis, supremus scholar. cath. inspector.

Dr. Josephus Hirschler Praelatus capitularis, Archidiaconus et parochus lib. reg. civ. Kolozsvár.

Franciscus Balázs Praelatus capitularis, Archidiaconus et parochus lib. reg. civ. Gyulafehérvár.

Dr. Gregorius Fejér Canonicus honorar., em. director gymnas., referens.

SENATORES LAICI:

Valentinus Mikó Suae C. et Ap. Majes. Consiliarius intimus, em. Comes supremus Comitatus Csík.

Joannes Sándor

Suae Caes. et Reg. Ap. Majestatis Consiliarius intimus, Minister politicae internae Regni Hungariae.

Dr. Ludovicus Farkas professor jubilarius p.o. regiae Scient. Universitatis Claudiopol.

Gabriel Jósika Liber Baro de Branyicska possessor latifundii.

Ahol mi gyógyulunk.

írta Földes Zoltán.

Berobogott a katonavonat a keleti pályaudvarra. Este volt és a villanylámpák vakító fénykévei rászóródtak a kocsiakra, a várakozó főtiszt urak aranyos gallérrá, cifra paszomántjára és a korlátok mögött nyüzsgő közönség tarka soraira. Piros meg kék keszkenős vidéki nénikék, ringó szoknyákban, pirosposzsgás arecal; fényes úrhölgyek jégen szép ruhában, halványok és kevésbé természetesek. Finom uraságok, meg ögyelgő suhancok. Ez volt a kép, amely szemünk elé tárult.

S rámm minden a rendszerül százsztorta kellemesebb impressziót gyakorolt. Hisz a mostani fővárosi utam egészen elütő az eddigiéktől, mert a körülmények és maga a helyzet is rendkívüliek. A világháboru egyik legvéresebb csatateréről jövőök, ahol a jelen pillanatban is röpkednek a srapsnek s gépjegyverek kaszáják a mű-

velt Nyugatnak szenvedelmesen küzdő katonáit. Betegen jövök, alig bírom magamat tovavonszolni. Mindez oly rendkívüli és oly álomszerűen valószínűtlen. Éjszakai álmaim, midőn drága kis családóm körébe varázsolta a jótékony álom, jobban magukon viselték a valóság zománcát, mint ennek a lelketlen nagy kavardósnak idegölő és izomsorvasztó nagy drámája. Amely messze túlhaladja a mózi-írók termékeny fantáziáját és a vásznon lejátszó dó rémes képtelenségeket a hétköznapi lehetőségek színvonalára szállítja.

És mégis, ime, úgy van. Itt ballagok a néma, szomorú katonák között, s érzem, rám is részvétellel tapad annak a sok könnyes női szemnek bánatos tekintete. Rajtam is ott csúg a százalmas ruhafozslány, tele a rászáradt sárral, amely hegymászások alkalmával s a dekungokban hosszú, esős heteken át való fetrengéssel szedtem föl. Egyik kéreg a másik fölé tapad s a sárrétegek ép úgy jelezték a szenvedés-

nek elmúlt napjait, mint a fatörzs gyűrűi a fölötté elszaladt időt. Igen itt van a fejemen az arhájtér-sapka is, amit a harcúteren elvesztett csákóm helyett szereztem. Valami polyák felkelő lehetett. És vannak remekbeszabott, díszes bakancsaim, amelyek sohasem kívántak elrejtőzni, mint a kis ibolya, mert ez úgysem sikerült volna. Ugyanis nagyocskák voltak a kelleműs szándálok.

Sajnálom, hogy e pillanatban nem révedezhet rajtuk ábrándos tekintetem, mert a kórház valamelyik zugában várják a dicsőség új napját. De hogy egyik szavam a másikba ne öltsem, el kell mondanom, hogyan és miképpen jutottam ide — társaimmal együtt — a központi pályaudvarról. Önök, kedves olvasóim, egyszerű választ adnak és azt mondják: a 8-as számú bakancs-óriások segítségével.

Pedig a dolog korántsem ilyen egyszerű, mert a harcúter rokkant vitézeit kivételes bánásmód (és legalább is egy fél

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Albertus Dorgó Consiliarius Aulicus, Notarius Regiae Civitatis Claudiopol.

Dr. Alexander Márki Rector Magnificus Regiae Universitatis Scient. Claudiopol.

Adalbertus Rudnyánszky Liber Baro de Divék-Ujjfalu, praeses Tribunalis Regii Claudiopol.

Dr. Gabriel Ugron em. Comes Supremus Comitatus Maros-Torda.

Nicolaus Torma em. Vicecomes Comitatus Solnok-Doboka.

Ludovicus Merza Consiliarius aulicus, Paulus Matskási possessor latifundii.

Dr. Blasius Bíró a consiliis juris prudentiae.

Ignatius Köllő vice comes comitatus Maros-Torda.

Dr Casparus Menyhárt professor publ. ord. Reg. Scientiarum Universitati Claudiopolis.

Alfredus Király Vicecomes Comitatus Háromszék.

Joannes Urmánczy possessor latifundii.

Dr. Franciscus Nemes pro-Syndacus Regiae Civit. Claudiopol.

Dr. Adalbertus P. Jánossy a secretis.

A válasz szövege ez:

Segreteria di Stato
die Sua Santità.

Dal Vaticano, die 29. dec. 1914.
Nr. 2419.

Illme. ac Revme. Domine.

Literas obsequentes atque humanissimas, quibus Amplitudo Tua, perillustris Praeses, atque omnes praeclari viri, ecclesiastici atque laici, e Senatu Status autonomi Transsylvaniensis, generali congressu coadunati, Beatissimo Patri, Benedicto XV. Summum Pontificatum susceptum devotissime sunt gratulati, Sanctitas Sua libenti gratoque animo perlegit.

Peculiari vero ductus caritate Augustus Pontifex vestrum adhaesionis fidelitatisque testimonium paterna benevolentia rependit, qua vobis omnibus, quorum persentit et condolet tristissima tempora, cae-

lestia charismata adprecatur et imploratum Benedictionem Apostolicam impertit. Amplitudini Tuae sum et permanere gaudeo in Domino.

Addictissimus
P. Card. Gasparri m. p.

Illmo. et Rmo.

Dno. Gustavo Carolo Majláth

Episcopo Transylvaniensi ac Status Rom. Cath. Trans. Praesidi

Gyulafehérvár,

Kadiesfalvi Török Bertalan

Egy derék ember, a vármegyei életnek egy tipikus alakja, kulturális törekvéseinek egy vezető férfia hunyta le a szemét Nagyenyeden folyó hó 6-án. Vikerzes ünnepén, hajnali 3 órakor.

Kadiesfalvi Török Bertalan azon kevesek közé tartozott, kik minden kérdés iránt tudnak érdeklődni, amik a hazai közeletet foglalkoztatják, akik nem csak tétlen szemlélői a világfolyásának, hanem akik kis munkakörük gubóházából kibújva, részt kérnek a nemzeti élet minden liktetésében, akiket a lélek energiája mindig nagyobb és nagyobb tevékenységre sarkal.

A Török-család egyik ága már régen kiszármazott a székelyföldről, itt Alsófehérben telepedett le és mint a megyei magyar birtokos családok egyike a régi vármegyei márkális életben mindig előkelő szerepet vitt. Így, hogy többet ne említsünk, Török Dániel Gyulafehérvár város főispánja, Török Antal, a mindnyájunk Anti bácsija, vármegyei árvaszéki elnök, Török Bertalan pedig vármegyei főjegyző volt. De a Török-család Budvár mellől magával hozta a hunmondák legszebb hajtását, a székely fajnak azt az ősi erejét, mely még a magyarnál is magyarább akar lenni. Ez a Török család minden egyes tagjának egyik legszebb jellemvonását alkotta.

Török Bertalan előkelő modoru, nagy-műveltségű és világlátott férfi volt.

A vármegyei közgyűléseken tartott be szédeiben egy kissé ugyan száraz, de annál tartalmasabb. Beszédei a megyei ellenzék figyelmét is lekötötték, sőt legtöbbször azt igen heves támadásokra kényszerítették. — De nem csak a megyei, de a városi életben is befolyásos egyéniség volt, mint a nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár elnöke, mint a város országgyűlési képviselője vezető szerepet vitt.

Csató János elnöknek visszavonulása után elnöke lett az Alsófehérvármegyei Történelmi Régészeti Egyesületnek, az ő kezdeményezésére indult meg Alsófehérvármegye Monográfiája, több értekezése jelent meg a történelmi folyóiratokban De különös előszeretettel foglalkozott a honfoglalás korával, a vármegye etnografiájával, amit erre nézve állandóan gyűjtötte az adatokat.

Egyházának mindig hű fia volt. Mint az erdélyi rom. kath. Státus tagja, a 15-ös bizottságban igen hasznos tevékenységet fejtett ki. Mint a nagyenyedi egyházközségnek főgondnoka, a templom szépen sikerült restaurációja körül szerzett elévülhetetlen érdemeket.

Minden nemes tervében hű segítője volt. neje, balásfalvi Brencsán Etelka, ki maga is mint költői lélek, a szépirodalomnak művelője és a jótékonságnak angyala. Nejének hívására Püspök urunk ő Exciája folyó hó 5-én délután meglátogatta Nagyenyeden Török Bertalant, és Török Bertalan a hívó lélek áhitatával vette a haldoklók szentségeit magához.

Temetése 8-án délelőtt volt a vármegye és a város nagy részvétele mellett. Koporsóját a templomba vitték, ahonnan az ünnepélyes requiem után a köztemetőbe helyezték el. A temetési szertartást Balázs Ferenc kanonok-prelátus ker. főesperes vezette.

Halálával egy értékes emberrel kevesebb van. Férfi munkarejében, 67 éves

vagyon cigarettá) illeti meg. Ennél fogva kijelenthetem: igenis, mi villamoson mentünk be a József-Műgyetem-Hadikórházba. Megelőzően pompásan megtraktáltak teával, finom tészttákkal, tejes kávéval és másféle földi jókkal, az állomáson sürgölődő asszonyokkal. A tűzér ki is jelentette, hogy „így csak meg lehetne élni”. A villamoson is megismétlődtek az irgalmaság cselekedetei. A körülzibongó publikum minden megállónál halomszámra dobálta föl a tészta, cukorkát meg a cigarinót. A kamerádok még a sipkájukat is teletízdzelték jófajta trabukóval s a vidám tűzér ütemesen pőfékelve, oly hatalmas füstkarikákat engedett a kódós atmosférába, hogy a gránátszóró léteg működése kismiska ehhez képest!

„Ezt már nevezem - -” mondogatta boldogan. Ami körülbelül olyasmit jelentett, hogy az Életnek nevezett komikotragédia legértékesebb fejezetéhez érkezünk. „Ezt már nevezem”

A szorgalmason majszoló hősök kevés figyelemre méltatták a tündéri képet, ami előnkbe tárult. Az esti Budapest ott csillogott, tündöklött körülöttünk, mint az ezerégy éjszaka megvalósult csodája. Az emberek siető, lóto-futó ezrei most is oly

változatlan kedvvel szalagáltak a fényes bulvárokon, mintha a monarchiában teljes nyugalom volna. A hatalmas metropolis liktetésén mitsem változtatott a katasztrófális világháború. Ami a háborúra emlékeztet, az a néhány lábadózó katona, akik a járdán derűs kedvvel, tréfalkozva haladnak tova. A villamos közéledtère megállanak egy percig: integetnek az „újaknak”. Nekünk. Akik most jövünk, ki bénán, ki betegesen — a küzdőtérrel, ahol milliók állanak szemben egymással élet-halálharcban. Ahol ők is annyit küzdöttek, nélkülöztek s szenvedtek a hazáért. Lelkesen visszonozzuk a bajtársak köszöntését.

A villamos átvész bennünket a Ferenc-József-hidon. Nemsokára ott vagyunk a gyönyörű épületben, a műgyetem pompás palotájában. Csillogó tisztaság, ragyogás. Átvesznek, megfürösztenek. (Nem kell ahoz szárnyaló képzelet, hogy elgondoljuk: mennyire szükségünk volt minékünk a fürdés!?) És aztán a tisztaságtól csillogó, szépséges kórtermekbe vezetnek bennünket, féltő gondallal, gyöngéd szeretettel. Ugy bánnak velünk, mint régi jóismerősökkel, akiket már aggódva vártak. Olyan boldogító, kedves érzés az, mintha

a mennyország előize volna. A magasztos, örökké áldott Szeretet műveli e csodát. Enélkül ez a fényben uszó nagy ház hideg börtön lenne; viszont azonban a legsötétebb cellát is arannyal vonja be, ha egy forró, éltető sugara oda téved. Légy áldott örök, szép Szeretet, egyetlen igazság, ami a világban értéket jelentesz!

Te vagy, Szeretet, az a mennyei erény, amely a bünös embert az anyalokkal egy sorba állítod. Ez a gondolat fog a szívemben, amidőn elhelyeznek a puha ágyon és odajón a „kedves nővér” meg a jökevű ápolónők, kiválmáinkat tudakolva készséges szeretettel. És már hozzák is az ennivalót. Farkas étvággal fogyasztjuk el az izletes eledelt. És egy pár napon át eltart meg ez a csodálatos étvágy. Aztán lassankint a rendes emberi kerékvágásba jövünk.

Persze, ezután is kijár a mindennapi, még pedig bőségesen. Reggeli, tízórai, ebéd, uzsonna és vacsora: ez a mi kórházunk változatlan étkezési rendje. A poeta szavaival élve: „a kiskirály sem él jobban”; az én gobétestvérem szavait idézve pedig: „liliom egy állapot!” (A műgyetemem illeti érte a dicséret.)

korában ragadta el tőlünk a kerlelhetetlen halál. Halála reánk nagy veszteség, mert Török Bertalantól még sokat vártunk. De megnyugsunk az isteni goneviselésben. Nyugodjék békében.

†
Ágner Béla

1885—1914

A csikszeredai r. k. főgimnázium tanártestülete és ifjúsága mult évi dec. 16-án szomorú kötelességnek áldozott. Az igazgatóság gyászjelentése már napokkal előbb tudatta: Ágner Béla tanár a hősök sorsában osztozott. Október 16-án Nowe-Miesto közelében elesett.

A fájó kötelesség már nem türt halasztást. Ágner Béla emlékét meg kellett ünnepegni. A helyenmegállás mártírjai mindig nagyok. Az ilyenek útját róttá ő a polgári élet munkás mezején s a harcok véres porondján egyaránt. Méltó hát emléke az ünneplésre. És ez ünnep méltó volt az ő egyéniségéhez: Komoly, méltóságos, kegyeletos. Az a finoman árnyaló, mélyen szántó beszéd, mely az ünnep keretétől szolgáló gyászistentiszteletet kiegészítette, magában véve belemarkolt a lelkekbe. Ám az a sok könnybelábadt bánatos szem odatapadtan az ő üres koporsójára beszélt már egyébről is. Ott esni el a harcok mezején: minden idők büszke kiváltsága. De elmúlni hirtelen az ifjú férjnek, örökre távozni el a jóbarátnak, elnémulni végkép a szózatos tanári ajknak: ez keserű, ez fáj. És zokogott a hitves és könnyeztek a pályatársak és sirtak a tanítványok. Mert beszélt meghatottan és és beszélt meghatottan Kassai Lajos igazgató.

És mi úgy éreztük mind, akik ott voltunk: Ágner Béla eltűnt, de el nem mult. Egyszerű és rövid a pálya, amelyet megfutott, de egyenes volt és emelkedő. A „Közművelődés” olvasói érdekelni fogja tán főbb mozzanataiban legalább.

És hogy teljes legyen a karitás szép műve, orvosaink példás gondja folyvást ébren vígyáz. Délelőtt is, délután is, több-izben megjelennek ágyainknál, s a látogatás óráin kívül a műtőteremben meg a kötözőszobában egészítik ki azt a gyönyörű munkát, amit oly hazafias készséggel végeznek.

S mikor a gondos igazgató, meg kollegáinak jelenléte hiányzik, szükségét akkor sem szenvedünk jó bánásmódban, szeretetben. A kedves nővérek, a lelkes szobaparancsnoknak, meg a fáradhatatlan ápolóknak mindenre kiterjedő figyelme biztosítja kényelmünket.

Igy aztán van is derű, meglegedettség, lelki nyugalom. Nem csoda, ha a kórházak nyomott hangulata helyett itt a tréfa és a vidámság az alaptónus. A direktortól lefelé — Guba bácsiig, nálunk mindenki jókedvű és hivatásos trófacsináló. És higgyék el nekem, könnyesszemű olvasóim, ez a leghatásosabb gyógy mód testi bajnál, lelki bajnál egyaránt. Amikor például a fent tisztelt Guba bácsi elküldte magát: „Pityeri-i-i!”, az egész társaság hahotázik. (Persze, ha közel a macska, akkor csak amugy a markukba „hahotáznak.”) Az arcokon rózsák gyúlnak, az erekben élén-

Marosvásárhelyt, 1885. jun. 28-án született. Édesatyja egyszerű szücsmester. Édes anyja a sirban pihen már, amikor a csöppnyi Béla mohón szívja magába a ferencendiek iskolájában nemcsak az elemi ismereteket, de a vallás ígeit is. És ezek a csírák szép sűdar fává szökkennek már a középiskolában.

A szülővárosabeli r. k. főgimnázium egyik büszkeségét látja benne éveken keresztül. A szerénymagatartású és mélységesen vallásos diák ott tart mindig az elsők között. Az ifjúsági könyvtár tanár-örének kíségetése közben bepillantást nyer a könyvek rengeteg birodalmába. Megszereti az olvasást, a jó irodalmi műveket. Ezek leghívebb barátai későbbi éveiben is. Komoly tudománynak már az iskolai életben kiféslik egy-két ifjú hajtása. Az önképzőkörnek gyorsuló jegyzője. Szigorú magabírálat nem engedi ugyan hangos szerepléshez, de jeles érettségi bizonyítvánnyal úgy hagyja el 1904-ben az „alma mater” falait, mint aki tisztában van az élet nemes feladataival: dolgozni, kitartani s megállni becsülettel a helyet, hová a Gondviselés rendel. Tiszta szív és fegyelmzett észjárás! Olyan két fegyver az ifjú kezében, amiknek kikovácsolásában megedződött a karja, kiacélosodott jelme.

Ilyen utravalóval hagyta el otthonát ez év őszén. Most bizony a szegény szülői ház nem igen láthatta el egyébbel, mint a mit maga szerzett, akkor sem, amikor a Kolozsvári egyetem kapui föltártak előtte. De őt apró nélkülözések sohasé bántották. Volt ereje elviselni s szembe szállni az étellel. Volt kineve abban a veremben, amit a lélek zár magában. Az egyetem böleseleti karán is kiválik csakhamar kollégái között igénytelen, de tartalmas egyénisége. Társaságba nem jár. Divatformákra nem ad. Annál többet komoly tanulmányra és a színházra. Magaszerezte és megtakarított pénzecskéjén minden értékes darabot megnez. Gyorsiró

készségét ott is munkába állítja. A jó zenedarabok szövegét papírra veti s édes füle magával viszi egy-két akkordját a szép énekszámok s barátait ezekkel vonja el a sekélyebb szórakozástól. A Kolozsvári Szent József-finevelő sokszor tanuja annak is, üres óráiban mint vonul félre meghittebb barátával s elmemozdít vitatkozások közt mint énekel egyházi énekeket. Mindig sajnálta, hogy a szűkös anyagi viszonyok miatt határozott zenei hajlamát miért kellett parlangon hagynia.

Már mint első éves tanárjelölt komoly törekvéseinek jutalomként a De Gerando-féle felső leányiskolában latint tanít. Az egyetem előadásokra mindamellet szorgalmasan eljár s elsőrendű alapvizsgája után állami ösztöndíjat is élvez.

A tanárképzőben a szemináriumoknak munkás tagja. Mint végzett tanárjelölt 1908-ban a kézdivásárhelyi főgimnáziumhoz kerül. Nemesak szorgalmas tanár itt már, hanem mint a finevelő subregene is az ifjúságnak él és gyűjti azokat az energiákat, amelyekből később annyi élesztő szikra áradt tanítványai lelkébe. Itt ismerte meg egyik tanártársának nővérét, Antal Idát, akit később feleségül is vett. Csak egy évet töltött ennél az intézetnél. Önkéntességi szolgálata miatt ugyanis működését meg kellett szakítania. Ez a katonaev csak mélyítette helyes életfelfogását. A marosvásárhelyi 62-ik házi ezrednél szolgált. Izig-vérig katona, de itt se feledkezik meg kedvencéről: a dalról. A kaszárnya rideg falai között elvegyül a nép egyszerű fiaimk sorában s azok ajkáról les el egy kis kötetre való katonanótát. Szándéka volt kiegészítve közreho-csátani.

Gyűjtögetése mellett kedveszakadatulul s önkéntes társai közt a legjobb minősítési vizsgát teszi. 1910-ben aztán Csiksomlyón nyer alkalmazást. Innen a gimnázium átköltözésekor 1911-ben Csikszeredába került. Ott is, itt is példás buzgalommal végzi kötelességét mint tanár és

kebben cirkulál a vér. Az a benyomásom van, ilyenkor mindenki szemeláthatóan gyógyul. A lélek verőfénye szétsugárzik és jóttevő hatással van a fizikumra; ez az igazi psychopathia.

A nevezett „Pityeri” egy kedves horváth gyerek, a kompánia kedvence. Nagyon érdekes arca van. Ha a jelzett néven szólítják, tréfás gesztusok kíséretében méltatlankodik és magyarul válaszol. Persze nem tud magyarul és igen érdekes dolgokat mond, ami nagy derültségre szolgáltat okot. Ime, ilyen naiv és egyszerű mókán is milyen nagyszerűen lehet mulatni, ha az emberi szív maga is oly romatlan és egyszerű. Ha mint a tiszta harmat, visszatükrözi az igénytelen, kis szentjános bogárka fényét is, amelyre a büszke reflektor tükre érzéketlen. Az én katonapajtásaim pedig mindegyeszálig oly egyszerűek és nemesveretűek, amilyenek csak a mi katonáink lehetnek! A jó szívvel párosult természetesség lelki nemes patinája. Itt vidámok és békések, a harcmezőn jókedvűek és bátrak.

A csaták viharos képei azonban ide is elkísérik a harcosokat. Valamelyik éjjel lármás kiabálásra riadtunk fel.

— Jönnék már ... jönnék már ... Srap-

nel ... Előre! Nem látjátok a zászlót?!

Az egyik sebesült volt. Álmodott. Ott volt álomban a csaták förgögetében.

Szent elragadtatással kiabált: „Előre! Ez az a szó, ami varázs erővel hatott az örökszép Negyvennyolc heroszaira; ez az a jelszó, amely ma sem vesztett erejéből és mesékbe illő erőfeszítésekre teszi képessé a falvak egyszerű lakóit, midőn csatarendbe sorakoznak. Igen. Ott a vérviharban, ahol a golyók és robbanólövegek ezrei száguldoznak villám helyett, nincs többé „fertig, schiessen!” „svarmlinie” és nincs, — lelkekre mondom! — nincs ott többé „vorwärts!”, hanem van a magasztos pillanat sugalta hatalmas vezényszó: „E l ő r e !” A csaták viharában nem hall idegen szót a magyar baka. Impozáns erővel érvényesül a mi drága anyanyelvünk, Árpád nyelve. A magyar szó, törvényhozói intézkedés nélkül is diadalmasan csendül a nagy hegyek között, ahol a puskák szól. Dörög az ágyú, röpködnek a golyók. „Előre!” És ismét megvalósul a szent monda: száz ellenség is győz a nemzeti lelkesedés, diadalmaskodik a hű m a g y a r a !

internátusi felügyelő egyképen. 1912-ben diplomája megszerzésekor megkapja a rendestanári kinevezést s egyre fokozódó ámbicióval lát hozzá, hogy minél képzetesebb és öntudatosabb munkása lehessen a középiskolának. Rendkívüli sokat olvas és gondos jegyzetei egyre gyarapodnak. Sőt itt-ott megjelenő cikkeiben el is árulja, hogy a rábizott tőkével jól sáfárkodott. A „Katholikus Szemle”, „Közművelődés”, „Csíki Lapok”, „Székely Nép”, „Háromszékmegyei Népoktatás” stb. munkatársai között tisztelte.

Buvárkodását nem elégitik ki a hazai tanügyi folyóiratok. A „Pharus” egyes számai mind sürűbben forognak a kezében s különös szeretettel foglalkozik Foerster munkáival. A státusi tanáregyesület brassyói közgyűlésén a nagy német pedagógus elveiről előadást tart. A társadalmi mozgalmak is élénken érdeklik. A csikszereadi ismeretterjesztő előadások sorozatán „A népköltészetéről” értekezik. S ha hozzávesszük, hogy a székely néprajz köréből adatokat gyűjtött s gondos vizsgálatot végzett a csiksomlyói ferencdi zárda könyvtárában is, hol tanítványainak lelkesen mutogatta az értékes nyomtatványokat, azt kell hinnünk, hogy benne nemcsak a tanügy s vele a társadalom, de a tudományos irodalom is vesztett. Finom szerkezetű raktárjába egyre szorgosabban gyűjtögetett s ha a végzett útjába nem áll, ki tudja, mennyi édes mézet pörget ki belőle.

Ez a szükös vázlat is tán, de még inkább az a kis kör, ahol élt és dolgozott, az iskola, amelynek minden szép gondolatát szentelte, tanúság rá, hogy, amint egy régi írás mondja: „Rövid időt élvén, sok évet betöltött.”

A szobor kész volt már, mikor ketté tört. De szép a torzó is, hisz mesteri mű volt. — ar.

Sírnál ez a beszéd hangzott el.

Tisztelt Hallgatóim! Nagy vihar van. Öt hónap óta mind a négy világtájon vilámlik és dörög borzalmason. Az Úr itéli a népeket. Hajószörnyetek terhe alatt nyögnek a tengerek s a csapkodó hullámok mormolva és felsikoltva siratják a mélységbe süllyedő kincseket. Erdők pusztulnak, községek lángban, városok romokban. A háboru terhétől megkínzott, a félelemtől és éhségtől elgyötört hajléktalan nép a kétségbeesés, szívszagató jai kiáltásai között céltalan bolyong a véres csatamezőkön. A szerencsétlen még az ég felé sem emelheti esdő tekintetét; mert nem tudja, hogy a jó barát vagy az ellenség ágyujának torkából repül ki a halálós veszedelem.

És foly, szünet nélkül foly a drága vér, katonáink vére. „Sok a sír a völgyeken.” Nap nap után halljuk a halál szárnyainak suhogását. Két hónap óta rémitget minket is egy lesújtó hír. Szívünk - eszünk tiltakozni próbált ellene. Előbb ideges kapkodással, majd tervszerűen néztünk új hírforrások után. De fájdalom, a gyászhirt legyőzni nem lehetett. Kétségbe vonhatatlan adatok bizonyítják, hogy Ágner Béla már nincs az élők között.

Ki méri meg a forrón szeretett hitves-társ bánatát? Ki adja vissza a jó fiut az

elaggott apának? Ki lesz az öreg szülő gyengeségének támaszbotja? Ki lesz bágyadt szemének bátorító, vezérlő, vigasztaló fénye? De igen nagy a mi intézetünknek, az erd. r. k. egyházmegyének s a nemzeti nevelésügynek vesztesége is.

Ezért, bár napjainkban ezer sebből vérzik az ország s általános a gyász, mégsem indokolatlan, ha egy pár pillanatot szentelünk emlékezetének.

Mint szeretném, ha épen úgy, mint egykor a szomorúak imádot vigasztalója a bethániai sírnál, én is így, kiálthatnék abba a nowe- miestói katonasírba: barátom, jöjj ki; barátom, lépj elő! De nem mozdulnak a hantok; nem adja vissza lakóit a sírgödör. Én mégis úgy érzem, hogy Ágner Béla él, itt mozog közöttünk daliás alakjával, dalos kedélyével, nagy szívével és szép lelke drága kincseivel. Mért a hét évi együttműködés erős érzelmi és erkölcsi kapcsolatokat termelt. Innen van, hogy most is, midőn ő már az örökévalóság útján jár, meleg érzéssel, édes fájdalommal és nemes büszkeséggel valljuk magunknak.

Alig van ember, kinek ne volna valami értéke. Hiszen még a gyomnak is van virága. De aki oly szerencsés vala, hogy önmagában egyesíthette a legértékesebb erkölcsiségek s a tiszteletré méltó jellemvonások egész sorozatát: az feltétlenül számíthat munkatársainak és a társadalomnak nemcsak rokonszenvére, hanem becsülésére is.

Becsülni tanultuk férfias határozottságát, nyílt őszinteségét, eszményi gondolkodását és lebilincselő szívességét. Tudott örülni az örvendezővel, de nagy fogékonysággal bírt embertársai fájdalomának átérzésére is. Csak hogy az ő résztvevő fájdalma nem maradt a hangulatnál csupán, hanem érvényesült cselekedetben is. Áldozni is tudott.

S vajjon ezek a legemebribb tulajdonságok honnan fakadtak s miből táplálkoztak? Szilárd hiten s a hitvallók és vértanúk rendíthetetlen meggyőződésén alapuló vallásosságból. Gondos szüleinek s a marosvásárhelyi r. kath. iskoláknak megilletődéssel monda ki, e ravatal mellett és a tisztelt közönség előtt hálás köszönetet ezért a sok tudatos és nem tudatos nevelő hatásért, melyek a vallásos érzést nem az ő egyéniségének külső ékességévé, hanem jellemének alapjává tették. A somlyói csodatevő Szűz szép temploma s ez a mi kis kápolnánk voltak tanui mély vallásosságának; és, és tanui voltak azok a galíciai templomok, melyekben az isteni tiszteletré egybegyűlt székely katonaságot énekével áhitatra hangolta. A szegény fáradt székely a menny örömeit élvezte, mikor Ágner zászlós vezetése alatt egész lelkéből énekelhette: Boldogasszony Anyánk, régi nagy pátronánk vagy: „Áld meg országunkat, mi magyar hazánkat!”

Tisztelettel felsorolt emberi vonásai szolgáltatták az alapot és keretet tanári működéséhez is. A tanári hivatás nagy fontosságával kezdettől fogva tisztában volt. Az emberi művelődés általános céljai mellett különösen a nemzeti cél lelkesítette. Erős volt a meggyőződése, hogy ki művelt értelmű, önzetlen, tiszta erkölcsű, vallásos és mindenben megbízható intelligencia, a nemzet ereje. Mert az

értelmiséghez tartozó osztály nevelő vagy rontja a tömeget. Azért olvasott, tanult, tanított, intett, buzdított, fenytett, és imádkozott, hogy iskolai munkájával nemzeti erőt biztosító s néplelkeket nevelő intelligenciát adjon az országnak. Ha eddig csak sejtettük, most, fegyveres küzdelmünknek hol felemelő, hol lesújtó fordulatai között, déli napnál tisztábban ragyog annak igazsága, hogy a jól fegyelmezett akarat, az alkat nem ismerő kötelességérzet, a közérdeknek mindenek felett való tisztelete és a tiszta étellel fenntartott idegerő érvényesül döntő hatással nemcsak a béke napjaiban, hanem a fegyveres harcban álló népek világversenyein is.

A mi boldogult barátunk erős kötelességérzetet és nagy elszárást vitt a harctérre is. Nem kereste a veszedelmet, de ki sem tért előle. Kéte hónap alatt számos csatában állott golyózápor között; fogadta és adta a parancsot; ápolta a bátorságot, vitézi elszárára tüzelve embereit. Ha elesett a vitéz, felvette fegyverét s maga küldötte a jól célzott golyókat, hogy — a mint fiatalos hévvel monda — visszaadjuk az oroszoknak 1849-et. De végre az ő kezéből is kiesett a puska. Október 16-án utoljára szentült le az áldott nap a mi Ágnerünk életében. Éjjeli támadás volt. Egy orosz löveg szívébe furódott, s megszünt dobogni az, hol annyi nemes érzés lakott s ahonnan annyi szeretet áradott.

Most a jó ember, a kitűnő tanár s a bátor katona az elesett hősekkel közös sírban pihen.

Tehát ő is áldozat. Az elszánt hősiesség, a kötelesség tudás, az eszményi gondolkodás és a nemzeti becsület áldozata.

De erősen hiszem és vallom, hogy vitéz társaival együtt nemcsak áldozat, hanem elégteli áldozat azokért a bűnökért, amelyekkel az Istentől elfordult úgynevezett „szabadgondolkodás” az utóbbi időkben nemzetünk megméltatlanságára tört. Elégtételi áldozat a politikai és magánérdeki lélekviszárlás, a hatalommal közhivatalokkal és a közvagyonnal való visszaélés büneiért, különösen pedig a szépirodalom és a szinpad elhajlásáért.

Innen van, hogy e napon nem engedjük át magunkat reménytelen fájdalomnak; hanem inkább az áldozati ünnep magasztos érzelmei emelnek fel és töltik el lelkünket. Mert az ő halála csak átköltözés; nem megsemmisülés, hanem megdicsőülés!

Ő és társai — mint a nagy görög, Perikles mondja — „a Közjóért feláldozván életüket, maguknak halhatatlan dicsőséget és a legszebb sírt szereztek... Mert a jeles emberek temetője az egész világ, s nemcsak hazájukban, hanem idegen földön is ély iratlan emlékezetök; nem kövekben úgyan, hanem az emberek emlékezetében.”

Pihenj tehát békén, nemes barátunk! Ne háborítsa hazánk sorsa síri álmot. Te hű valál mind halálig. A ki az örök elvek mellett mindvégig kitart, annak jutalma a fogyhatatlan boldogság hona. És jutalma még... a földön... a jók tisztelő emlékezte.

Sírodra majd helyettünk a tavasz ültet virágokat, és mi az ima és az emlékezet szárnyain olykor-olykor felkeresünk, hogy sírhalmodon felszítsuk a szent elha-

tározások és a hazaszeretet hamvadó tüzét.

Isten veled!

Isten, kinek mindenben és mindenkor példás buzgalommal szolgáltál, legyen bőséges jutalmat!

Hozzászólás Vágvolgyi kritikájához.

A Közművelődés 1914. XII. 5. és 12-iki számaiban Vágvolgyi Józsiás Szalay Máttyás, Hunnia nagyhete c. verseskötetének bírálata adja, mely fölött túlságos egyénisége miatt nem sikolhatunk el szó nélkül.

Megjegyzem, hogy e kötet az én érdeklődésemet is a legnagyobb mértékben lekötötte, legalább is első olvasáskor és azt gondoltam, hogy korszakalkotó jelenség irodalmunkban. Lehet, hogy ezt bánatos hangulatomnak és testem gyötrődésének köszönhetem, ilyenkor tudvalevő hajlandó az ember mindent nagyobbra tekinteni. Ma azonban már határozottan vallom, hogy nem korszakalkotó jelenség és semmi esetre sem valami öríási nyeresége „az egész hazai irodalomnak.”

Hogy korszakalkotó legyen valamely verseskötet, ahhoz szükséges a nemzet egész lelkének megszólaltatása olyan formában, hogy azt mindenki átérezni és élvezni tudja.

A nemzetet igazító eszméket — úgy vélem — eltalálta Szalay, habár itt is lehetne kifogást tenni, mert azért mi sem vagyunk oly pipogya fráterek, hogy a pusztulást öbetett kézzel néznők. Bennünk is él az életöztön és valljuk be tettünk is már valamit, ugyan nem sokat! A forma azonban egészen groteszk, nevelés nem mindenütt, de igen sok helyen és így sohasem fog a nemzeté lenni. Bár még a poezisban sem vagyok híve a megkötöttségnek, mégis kívánatosnak tartom, hogy kirívó szertelenségeket ne keressünk. Sohasem értünk el ezzel nagy hatást, legfeljebb egy bár excen-trikus főnél. Szó sem lehet az u. n. „zenialis helyes” formáról. Ha Szalay megtartja korábbi költeményeinek eléggé helyes formáját ebben a kötetben is, akkor nagyobb érdeklődést váltott volna ki és kritikásaink is nagyobb figyelemre méltatták volna. De így!

Ami pedig a bírálat utolsó sorait illeti, ne akarjuk szépíteni Szalayt, hogy nem érte utol őt a modern vallásos lira veszedelme. Sajnos, de való. Utólérte! Nem lelkének igaz érzéseit, meleg, közvetlen fellobbanásait adja, hanem mesterkéltséget — mondhatnám — erőszakolt érzéseket. Ismerjük el és fájjon ez nekünk, hogy e nagytehetségű poétánk idegen tájakra tévedt. Mondjuk meg neki, hogy vissza fusson a helyes ösvényre, hisz oly kevesen vagyunk, hogy kell egymással törődnünk. Harsányit pedig nem illő ily ke-ményen lekicsinyelni. Elismerjük, hogy vannak hibái és hogy a szerénység nem a legkedvesebb oldala, de újabb kath. költészetünk igen sokat köszönhet neki, azért nem méltányos eljárás érdemei felemlítése nélkül kicsinyelni őt.

Röviden még csak ennyit, hogy e kötet jó de jobb is lehetne, értékes de nem annyira, hogy himnusokat zenghessünk róla és egy készülő irodalomtörténetben oldalakat szenteljünk méltatására.

Cs.

Levél a kórházból.

Nagyságos szerkesztő urj

Bocsáson meg hogy egyszerű ironnal írom levelemet, de háb mint lábbadozó beteg, a kórházban jobb írószekőzhöz nem juthattam. Asztal hiányában pedig egy faládán vetem papirra ama gondolataimat, melyek a harctéren szerzett tapasztalataimnak s az ottani események és személyektől nyert behatásoknak nyomán keletkeztek.

Általában leszűrődött igazsággá érlelődött bennem az, hogy a háboru Isten rendelése. Az Ő szándékai és céljai bár kiírkészhetetlenek, mégis bátor vagyok kockáztatni véleményemet arra nézve is, hogy miért bocsátja a háboru közvetlen és közvetett borzalmait az emberiségre.

A béke áldásaiban elbizakodott az emberiség nagy tömege. A kultura utáni szaladgálásban annak fejlesztésében találja célját. A kultura magas fokát állította fel egyedül ödvözítő boldogságának. Istentől mindinkább elfeledkezett, eltávozott. A mai nemzedék e törtétesben, minden szellemi és anyagi erőt áldozatul hoz, saját lelki szükségletéről, boldogságáról is megfeledkezett s azzal nem törődött.

Mint akár Sennár mezején épített toronnyal az akkori nemzedék, úgy a mai nemzedék is, a kultura fejlesztgetésével akar híres lenni. De Isten megzavará a nemzetek közti békét, melyet nem az ő céljaira, szándékaira használt föl s most az általuk fejlesztett kulturát Babel tornyaként, önmaguk által zuzza szét.

Megalázza Isten a nemzedékeket önmaguk által!

Mindezek után, önként jelentkezik a gondolat: a háboru Istentől rendelt célja, az emberiség megjavítása!

A roszak, a korszellem hatása alatt önmagukról megfeledkeztek vagy épen elromlottak büntetésé, megjavítása; a közömbösök, lanyhák felrázása; a jóknak pedig Isten akarata szerinti életmódjukban való megerősítés.

Ha háboru kitörésekor a népet, de különösen a hadbavonulókat s ezek hozzátartozóit megfigyeltük, nem tapasztaltuk-e örömmel Istennek jóra intő ujját? A tömeges gyónás, áldozás, a zsufolásig telt templomok nem bizonyítják-e Istennek az emberek javítását célzó munkáját? Igaz, hogy most is hiányoztak azok, kiket a háboru közvetlen nem érintett. De ezek is a tömeg vonzása következtében máris a javulás útjára léptek s eddig Isten náluk is befejezte térítő, javító munkáját.

Hány káromkodó katona hagyta el rúit szokását s ott, a tábori tüzeknél beszélt, hogy ő többé nem káromkodik. Mennyi és mily buzgó főhász, ima száll az ég felé a rajvonalak födézekéből, olyanok szájából, kik azelőtt csak káromkodtak.

Történt, hogy káromkodó katonát káromló szavai után néhány percre orosz golyó terített le. Mindezekből s hasonló esetekből a többire sok tanulság, sok lelki haszon származik.

A családtól azon tudattal, hogy talán vissza sem tér annak körébe, már hónapokkal távollevő családó, ki talán vajmi keveset törődött családi életével, mily megható kedvességgel gondol haza,

mennyire vágyik az édes otthon körébe, és mennyire más életet fogad ha haza kerül. Minő változás ez? S minő haszon az, mikor a családi élet javulása a társadalom javulását jelenti!

Hát az otthon maradt szegény családok és gyermekek segélyezése, gondozása s a társadalomnak ez irányban kifejtett buzgósága, mennyi megható példát szolgáltatnak gyermekeinknek „az ember-szeretet gyakorlatására.

A harcból hazatérő elbeszélései (az igazak) s a csatatéren történt számtalan hőstettek mennyi példát nyújtanak gyermekeinknek a hazaszeretetre s eszközt íróink és nevelőinknek a hazaszeretet fejlesztésére.

Adja Isten, hogy a háboru minél hamarabb véget érjen, de üdvös hatásai minél hosszabb ideig tartsanak.

Kászoni János. 24. gy. e.honvéd.

H I R E K.

— **A súlyosan beteg Vaszary** bitorost püspök urunk az ünnepek alkalmából táviratilag üdvözölte, s biztosította őt hálás szívének imádságos megemlékezéséről; erre új-év napján Kohl püspöktől a következő távirat-válasz érkezett: „Hálás köszönetet mond Ő Eminentájára, kinek állapota most türethető, de sokáig nem fog tartani.” Ajánljuk a jó-ságos lelkű főpapat olvasóink imádságaiba.

— **Kitüntetés.** Városunk polgármestere Dr. Roska Miklós, mint a Vereskereszt megbizottja kitüntető elismerésben részesült. Megkapta a Vereskereszt-Egylet II. oszt. díszlevelnyét. Gratulálunk hozzá.

— **A székelly udvarhelyi** róm. kath. fő-gimnáziumban a tanítás január 15-én újból megkezdődik s a finevelő intézet (internátus) is megnyílik. Az udvarhelymegyei tanulók ágyfáról is kötelesek gondoskodni. A tartásdíj a drágaság miatt a folyó tanévre mérsékelten emeltetni fog, szintén az alapítványok pótlása is. A bennlakó tanulók január 14-én jelentkezzenek. Az I. félévi tandíj fizetendő lesz az első tanítási napon. Székelyudvarhely, 1915. január hó 4.

Az igazgatóság.

— **Hósi halál.** Héjja Kálmán, gyulafehérvári kir. törvényszéki bíró, — tartalékos hadnagy, a kolozsvári m. kir. 21-ik népfelkelő gyalogezred 3. századának parancsnoka, a bronz katonai érdemkereszt tulajdonosa, 1914. év november 17-én, Palota község határában, midőn századát rohamra vezette, ellenséges golyótlálva, 38 éves korában, hazájáért hósi halált halt. Halhatatlan lelkeért az engesztelő szent miséáldozat, folyó hó 9-én délelőtt 8 órakor volt, a gyulafehérvári szent-ferencrendiek templomában, — Hivatalnoktársai, városunk előkelősége és rokonai, a fájdalom és leg-összintebb részvét meghatottságával vettek részt a gyászünnepélyen, mert mindenki érezte, hogy a magyar igazságszolgáltatásnak egyik legderekabb munkása, s a hazának egyik leghívebb fia távozott el, kit nagy jogi készsége mellett, éles ítélőképesség, pártatlan igazságszeretet, őszinte kollegiális érzület, puritán egyszerűség, vasszorgalom, önfeláldozó hazaszeretet, hithűség, övéi iránt pedig finom gyöngédség jellemezte, a kit a galíciai harctéren tanusított 14 heti küzdelmes hősiességeért, Királyunk a katonai bronz

érdemkereszttel tüntette ki, — kiváló bírói tulajdonságaiért pedig, fellebbezőiknek egyhangu elterjesztésére, az igazságügyi Miniszter, a tanácselnöki teendők ellátásával bizott meg. Azonban fényes tehetségeinek gyümölcseit nem élvezhette sokáig, ellenséges golyó igen korán kioltotta nemes ifju életét! És most jelke a magasból tekint alá küzködő, szegény hazánkra, ennek hű fiaira, teste pedig, a boldog feltámadás édes reményében, két más hű bajtársaival együtt közössiiban, ott pihen a kisedet ruhán község templomának árnyékában. Isten veled dicső bajtársunk! A vizontlátásra odafönn az Egekben!

— **A Gyulafehérvári Vörös Kereszt-Egyet városi választmánya** január hó 16-án este 8 órakor, az „Uránia” színház helyiségében saját pénztára javára, Műsoros estélyt rendez, következő műsorral:

Megnyitó beszédet mond: Dr. Roska Miklós, polgármester.

Hegedűl: Wohlfahrth Lőrinc, tanító.

Énekel: Kolumbán Ilonka kisasszony, zongorán kíséri Urbán Gyuláné úrnő.

Szaval: Fuchs Erzsike kisasszony.

Zongorán játszik: Antalffy Z. Dezső, zeneakadémiai tanár.

Ének duet: Dr. Bardócz Gyuláné úrnő és Dr. Bardócz Gyula, tart. cs. és kir. főorvos; zongorán kíséri Antalffy Dezső.

Szaval Cirlea Elvira kisasszony.

Vetített képek a harcterről.

Helyárak: Ülőhely 2 kor., páholyülés 2 kor., 50 fill. A nemes célra való tekintettel felülfizetéseket köszönettel elfogad a választmány.

A felülfizetéseket hirtelapilag fogja nyugtázní. Külön meghívókat a Vörös-Kereszt-Egyet nem bocsát ki.

— **A sebesült és beteg katonák karácsony estélyéhez** folytatólag a következő adományok folytak be és osztattak ki: Fuchs Nándor lovag 8000 drb. cigaretta, Furman Alfréd 15 kenyér, Muresán Antalné 7 l. bor, Özv. Bitterman Ágostonné 9 l. bor, Balint Albertné 1 üveg cognac, Lobstein Izidor 1 üveg cognac, József Lipót 1 üveg cognac, József Hermann 10 l. bor, Rozman Elek 3 l. bor, Özv. Benedek Ferencné 5 l. bor, Labud József 5 vekni, Náthán Salamon 10 l. bor, Zöldfa vendéglő (Lőrinc) 10 l. bor, Weinfeld (Európa szálló) 10 l. bor, Löwi Salamon 4 l. bor, Homolai Károly 5 l. bor, Körner Józsefné 1 üveg cognac, Nuss Bernát 4 l. bor, Stam Martin 5 l. bor, Rozner Rezső 1 üveg cognac és az üzletében gyűjtött 10:50 K. Baumann Nándor 3 üveg cognac, Boszó Mátyás 10 l. bor, Áron Mihály 1 l. rum, András Mihály 20 l. bor, Plesa Miklós 10 l. bor, Metter Gyula 100 l. bor, Leonhardt Albert 2 skatulya cigaretta; Szakács János kantinos 20 l. bor, Morgen Ottó 10 l. bor, Nagy Mihály Ferenc 60 drb. mákos kalács, Schlesinger Henrikné 20 K. Ezen kívül az egyes kórházakba ételnevet cigarettát és szivart nagyon sokan vittek és küldtek akik azonban nem nevezik meg magukat. Isten áldása szálljon a nemes adakozókra. Elismeréssel kell megemlékeznünk a gyűjtés körül kifejtett fáradaazásaiért Ávéd Jákóné elnökről, Dr. Caubry Bonifacné és lovag Oelberg Ottóné elnökökről, Deutsch Manóné és Jónás Gyuláné választmányi tagokról és Dr. Roska Miklós polgármesterről. De nem feledkezhetünk meg az önfeláldozó önkéntes ápolónőkről sem, akik minden egyes kórházban kedves kis ünne-

ség keretében igyekeztek kárpótolni beteg harcossainkat a nélkülözött békés családi körért. Multkori beszámolásunkból nyomdai tévedés miatt kimaradt a Népbank 20 K és és Faul Béláné 1 K. Ezzel helyreigazítjuk. Utólag érkezett a sebesült katonák részére Dr. Baruch Hugónétól 4 K. Ujví üdvözetek megváltása címen bejött a Vörös Kereszt-Egylethez Butyka Sándor borbándi plebános szentszéki tanácsostól 5 K, Fehér Miklós és nejétől 2 korona.

— **Ujví megváltás címen befolyt pénzdományok:** Sehermann Kálmán vendéglős, Weinfeld és Friedsam vendéglősök 50—50 kor., Berkes Zoltán, Gollmann és neje, Sternád Albert 20—20 kor., Dr. Röska Miklós, Zomora Dániel praelátus, püspöki helynök, Héjja Kálmán szentszéki tanácsos, Dr. Kratochwiél Ferenc, Nagymihály Ferenc, Dr. Demény Henrik, Dr. Hartenbaum Simon, Dr. Deutch Mór, Batha Gyözö 10—10 kor., Ujházy Béla, Meisel Rezső 6—6 kor., Kóródy Imre, lovag Oelberg Ottó, Lovas János, Fischer Sándor, Tihanyi Antal, Urbán Gyula, Szekál Ignác, Dr. Springer Sándor 5—5 kor., Baruch Dániel, Korbuly Elemér, Breitenbach Antal 4—4 kor., Stern Adolf 3 kor., Müller Lajos, Hillinger Sámuel, Molnár János, Schäser Ferenc, Dr. Vizsolyi Manó 2—2 kor., Csürös Rezső 60 fill. Összesen 327 K 60 fill. Rendeltetése helyére juttattuk.

CSARNOK.

Ki a eudarabb?

Valamikor még pajkos szellő játszadozott arcunkkal. Akkor még a fülemilek is a harci zajtól meg nem ijedve édes-busan dalgattak az erdők alatt. S akkor még csak a Pistik meg a Janesik játszották a katonásdit . . . Ugy-e ez a subadobott csendes világ boldogabb idő vala?

Épen ebben a megdermedt csendéletben esett vala meg az a nem épen világraszóló nagy esemény, hogy Szöke Bálint uramékkal szemben éltek — nem épen a legnagyobb egyetértésben — Bodor István uramék. Szomszédok voltak: csodálkozhatnék-e valaki azon, ha nem értettek egyet. Különböznök a dolognak még már csimbókja is van. Hej, mert nem úgy akarta a Teremtő, hogy a szép Illyés Tercsi Szöke Bálint uramat boldogítsa: régi szeretője volt Bodor Pistának. És mégis?! Hiába; az öreg Bodor János bátyánk kimondta a szentenciát: Nem hezzánk való a Tercsi felköltése!

Pedig mennyit epedett szegény Tercsi az István után? Az öreg Rebinéntől még most sem vitatná el senki, hogy nem szeretik egymást. Neki mondják!? Azért mert egyik szemére valami fene-hályog fészkelődött bele. Látta ő azért nagy titokban (de leltem az Isten szent nevéért, nehogy . . .), hogy az Istán atölelte a Tercsi derekát s olyan ropogós csókot nyomott gödrös arcockájára, hogy csakúgy csattant. S a vén kintorna nem hazudott.

Esteledék. Bodor István uram nagy alaposan fordult ki a kapun s visszakiáltta, hogy: csak eherré menyek a marhák elejébe.

A sanda gyanu mindig ott fészkelődött Panni asszonyom szíve mélyén. Jó mélyen volt, mert még eddig egyszer sem jelentkezett — külsőleg. Most az egyszer azonban nem marhák jöttek — Tercsi jött elébe — egész váratlanul. (?)

„Na ugy-e már megint itt pajkoskodik kend. Nem jó kendnek még a szuszujája sem” mondta hamiskásan hunyorítva.

„A tieddel együtt”, volt a lakonikus válasz.

„Jó-jó! Egyszer lesz, ami nem volt”. A kertben valakinek ököibe szorult a keze. Szegény Panni, mekkorákat nyelt.

„Jere közelebb!” szölt parancsoló hangon az István. „Adj egy csókot!” „Itt az ut közepén”, szölt óvatosan körültekintve Tercsi.

„Nem lát itt senki csak az Isten”. És még három szem. Kettő a Pannié egy pedig a Rebinéné.

„Na, ha épen úgy akarja” és hevesen megcsókolta.

Bezzeg nem kellett sok biztatás Panninak sem. Átugott a kertben s egy-kettő mellett-tük termett.

„Hát kend így ment a marhák elejébe? Mi?” S nem kérdezve, hogy ki az úr a háznál olyanokat szuppantott Istvánra, hogy döngött belé.

„Hát te mit futsz örökké az én uram után te rongy, te semmitűkölt?”

„Enyje hogy ordítasz, te rusnya portéka. Te jött-ment. Oláh. Nagypád nem is volt magyar. Darótozó tót vót, vagy polóc, poják.”

„Az én nagypám nem járt kudulni. Bücsületös első gazda volt ökeme! Nem lo-pott mind a tiéd. Te zuvat Kelári”, toldta Panni.

„Ne lepcselj te világkudusa te világkudusa”, tromfolt Tercsi.

„A” vagy te világ adósa. Még a staférungot sem fizetted ki az asztalosnak.”

„A” sines, mit egyetek: kölesön pénzből éltek.”

A nagy kiabálásra megtelt a kis utca kíváncsi néppel. Csak István áram tünt el el mindjárt lelegején.

Csak egy-egy jobbfajta ordítás hallatszik ki a rettenetes Istenkisértésből.

Eldöntetlen maradt a harc. Mindkét fél győzedelmeskedett, de ki is kapott mindkettő csunyan. Panni még a kapuból is visszakiáltott: „Jere csak még eccó, nálunk térer!”

„Jössz te még ide a mosópádrét adok én neked süjket a hátadra!” vágott vissza Tercsi.

Ki nagyobb, ki gazdagabb? Azt csak a jó ég tudná. Annyi azonban bizonyos, hogy mindkettő gazdagabbnak tartja magát a másiknál.

Zord szelek fujnak már a szélrozsza minden irányából. Még a fülemilek is a harci indulót próbálgatják az erdők alatt. Furcsa katonásdi járja most minálunk. Ugy-e a háború nem épen a huszadik századba való. Régi idők elkésett maradványa. Azért mégis „gyáva az, kit itthon talál”.

Panni siratja az Istvánt, Tercsi meg Jósikát. Elvitték a családfőt, s jó hogy őt is nagyon sajnáljuk, de magunk sem halhatunk éhen. Ah, dehogy, hisz ott van a nagy „dufla” segély. Oh az állam be jó gondviselő atya!

Egymásután mennek az irodába mind, boldog-boldogtalannak adja a kilincset s fenyegetőzik mindenik.

„Dejszen! Csak nekem ne adjanak, majd megmutatom, hogy hol az igazság!” „Hát én mit csináljak a nagy-csorda gyermekkel?” szöli a másik.

VILÁGHÁBORÚ

képes krónikája.

A világháború összes eseményeinek hű és érdekes leírása
kötöny írók tollából, rendkívül sok érdekes képpel.

Megjelen minden csütörtökön.

Hetenkint egy füzet jelenik meg. Egy füzet ára 24 fillér.

Videki megrendelések csak utánvetel vagy a pénz előzetes be-
küldése ellenében eszközöltetnek, Egyes füzetek beküldéséért minden
füzetért 5 fillér, 4 füzet egyszeri küldésért 10 fill. póstadij fizetendő.

Eddig 7 füzet jelent meg.

Kaphatók: **A püsp. Lyc. Könyvnyomdában
Gyulafehérvárt.**

Katolikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvo-
nalon szerkesztett szépirodalmi ké-
pes lap. Nem hiányozhatik egyetlen
katolikus intelligens család asztalá-
ról sem. Szerkeszti jeles katolikus
írók gárdája élén Izsóf Alajos. Előfi-
zetési ára egész évre 20, félévre 10,
negyedévre 5 K. Szerkesztőség és
kiadóhivatal, Budapest, VII., Damja-
nich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a
változatos tartalmú, aktuális képek-
ben gazdag folyóiratot közönségünk
figyelmébe s támogatásába.

Fehér vászon- és lenrongyok

bármily mennyiségben vétetnek:
Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

Harcztéri térképek

Páris és környéke	60 f.	Antwerpen, Lüttich és Namur	
Középeurópa	1.40 f.	várainak térképe	60 f.
A francia-német harcztér	72 f.	Osztrák-Magyar, Német és Orosz	
Szerbia térképe		határszéli részek térképe .	1.20 f.

megrendelhetők

Schäser Ferencz

könyv-, papir- és írószerkereskedésében

TELEFONSZÁM 16. **GYULAFEHÉRVÁR** TELEFONSZÁM 16.

A plebániáknak és lelkeszi hivatalok-
nak szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

valamint a zárszámadásokhoz szükséges

RELATIÓK

kaphatók a Püsp. Lyc. könyvnyom-
dájában Gyulafehérvárt.